

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ПРОБЛЕМИ
СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ
В ЕКОНОМІЦІ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 3(59)

Київ-2017

Головний редактор: Смерічевський Сергій Францович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу Національного авіаційного університету.

Заступник головного редактора: Засанський Володимир В'ячеславович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії Національного авіаційного університету.

Відповідальний секретар: Радченко Ганна Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу Національного авіаційного університету.

Редакційна колегія:

Кизим Микола Олександрович, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України, Заслужений економіст України, директор Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України.

Колот Анатолій Михайлович, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана.

Корж Марина Володимирівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу Національного авіаційного університету.

Крейдич Ірина Миколаївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри теоретичної та прикладної економіки Національного технічного університету "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського".

Матвєєв В'ячеслав Васильович, кандидат економічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту економіки та менеджменту Національного авіаційного університету.

Окландер Михайло Анатолійович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу Одеського національного політехнічного університету.

Сохацька Олена Миколаївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного менеджменту та маркетингу Тернопільського національного економічного університету.

Сунцова Олеся Олександрівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки Національного авіаційного університету.

Мендель Тадеуш, Ph.D, професор економіки, ректор Європейського університету бізнесу (м. Познань, Польща).

Мелінте Клаудія, доктор економічних наук, професор, координатор National Erasmus+ Office in Moldova (м. Кишинів, Республіка Молдова).

Мамедов Махаббат Ашир огли, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки сфер обслуговування і менеджменту Азербайджанського архітектурно-будівельного університету (м. Баку, Республіка Азербайджан).

Збірник наукових праць «**Проблеми системного підходу в економіці**» включено до переліку наукових фахових видань України в галузі економічних наук на підставі Наказу МОН України від 13 грудня 2016 року № 1604.

**Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Національного авіаційного університету
на підставі Протоколу № 6 від 16.06.2017 року.**

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія KB № 8776, видане Державною реєстраційною службою України 24.05.2004 р.

ЗМІСТ

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ**Олійник А.А.**СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ УКРАЇНИ У ФІНАНСОВО-ВАЛЮТНОМУ СПІВРОБІТНИЦТВІ
З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.....7**Пашенко О.В.**ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ПРОВІДНИХ РЕГІОНАЛЬНИХ
ТОРГОВЕЛЬНИХ ОБ'ЄДНАННЯХ.....14**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ****Прушківський В.Г., Леховіцер В.О.**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АВІАБУДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ
МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....22**Паризький І.В.**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИМ РОЗВИТКОМ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....28**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ****Бабіров Е.Х., Олійник А.М., Павленко О.П.**

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВАРІВ.....34

Іжевський П.Г.

СУЧАСНІ ФОРМИ ІНТЕГРАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ В АПК УКРАЇНИ.....42

Нестерчук Я.А.ОЦІНКА ЗАГАЛЬНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ТА ІНТЕНСИФІКАЦІЇ САДІВНИЦТВА
У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ.....49**Вівчар О.І., Храпкіна В.В., Шерстюк Р.П.**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМНІ ДОМІНАНТИ ЗЛОЧИННИХ ГРУП
У СОЦІОГУМАНІТАРНОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ (БЕЗПЕКОЗНАВЧИЙ ВИМІР
СИСТЕМИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР).....55**РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ****І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА****Іванова Т.В.**

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДНИК ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ.....62

**ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ,
СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА****Полоус О.В.**УПРАВЛІННЯ МОБІЛЬНІСТЮ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УМОВАХ
ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО БІЗНЕСУ.....68**ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ****Львов А.І.**МАКРОФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИЗИКУ
В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ.....75**Пирогов Д.А.**ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА
ДО ФІНАНСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ КЛАСТЕРІВ.....81

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ**Плахтій Т.Ф.**НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО РІВНЯ ЯКОСТІ
ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ.....88**Юхименко-Назарук І.А.**НАПРЯМИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В МЕРЕЖЕВОМУ СУСПІЛЬСТВІ:
ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ.....96**МАРКЕТИНГ****Петросов В.А., Банчук-Петросова О.В.**

СУЧАСНИЙ МАРКЕТИНГ У СУЧАСНОМУ СВІТІ.....102

МЕНЕДЖМЕНТ**Петросов В.А., Банчук-Петросова О.В.**

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МЕНЕДЖЕРА В УКРАЇНІ.....108

**МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ
ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ****Касьянова Н.В., Нестрига А.С., Серета Д.І.**

ДО ПРОБЛЕМИ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....114

CONTENTS

WORLD ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Oliinyk A.A. UKRAINE'S STRATEGIC GUIDELINES IN FINANCIAL AND CURRENCY COOPERATION WITH INTERNATIONAL FINANCIAL INSTITUTIONS.....	7
Paschenko O.V. FEATURES OF INTERNATIONAL INVESTMENT IN LEADING REGIONAL TRADE UNIONS.....	14

ECONOMY AND NATIONAL ECONOMY MANAGEMENT

Lehovitser V.O., Prushkivs'kyj V.G. AIRCRAFT BUILDING DEVELOPMENT PROSPECTS OF UKRAINE AMID INTERNATIONAL INTEGRATION PROCESSES.....	22
Paryzkyi I.V. FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF PUBLIC MANAGEMENT OF INNOVATIVE AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN ECONOMY.....	28

ECONOMY AND MANAGEMENT OF ENTERPRISES

Babirov E.H., Oliinyk A.M., Pavlenko A.P. FORMATION OF EVALUATION MODEL OF GOODS COMPETITIVENESS.....	34
Izhevsky P.G. MODERN FORMS OF INTEGRATION AGRICULTURAL ENTERPRISES OF UKRAINE.....	42
Nesterchuk Ya.A. EVALUATION OF GENERAL DEVELOPMENT TRENDS AND INTENSIFICATION OF HORTICULTURE IN VINNYTYSIA REGION.....	49
Vivchar O.I., Khrapkina V.V., Sherstyuk R.P. MODERN PROBLEM DOMINANTS OF CRIMINAL GROUPS IN SOCIAL SPACE IN UKRAINE.....	55

PRODUCTIVE POWER DEVELOPMENT AND REGIONAL ECONOMY

Ivanova T.V. ENVIRONMENTAL POLICY AS A PART OF THE STATE REGIONAL POLICY.....	62
---	----

DEMOGRAPHY, LABOR ECONOMICS, SOCIAL ECONOMICS AND POLITICS

Polous O.V. MANAGING THE MOBILITY OF HUMAN CAPITAL IN CONDITIONS OF MULTINATIONAL BUSINESS.....	68
--	----

MONEY, FINANCES AND CREDIT

Lvov A.I. MACROFACTORS OF FOREIGN EXCHANGE RISK FORMATION IN THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE.....	75
Pyrogov D.A. STATE-PRIVATE PARTNERSHIP MECHANISMS APPLICATION FOR ECONOMIC CLUSTERS' FINANCING.....	81

ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT

Plakhtii T.F. WAYS OF ENSURING A PROPER LEVEL OF ACCOUNTING SYSTEM QUALITY AT THE ENTERPRISE: ORGANIZATIONAL ASPECT.....	88
---	----

Yukhimenko-Nazaruk I.A.

AREAS OF ACCOUNTING DEVELOPMENT IN THE NETWORK SOCIETY:

INSTITUTIONAL ASPECTS.....96

MARKETING

Petrosov V.A., Banchuk- Petrosova O.V.

MODERN MARKETING IN THE MODERN WORLD.....102

MANAGEMENT

Petrosov V.A., Banchuk-Petrosova O.V.

PROBLEMS OF THE MANAGER'S CREATIVITY DEVELOPMENT IN UKRAINE.....108

MATHEMATICAL METHODS, MODELS

AND INFORMATIONAL TECHNOLOGIES IN ECONOMY

Kasyanova N.V., Nestryha A.S., Sereda D.I.

THE PROBLEM OF HEALTH INSURANCE IN UKRAINE.....114

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657.1

Плахтій Т.Ф.кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки
Вінницького національного аграрного університету**НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО РІВНЯ ЯКОСТІ
ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ**

У статті обґрунтовано необхідність проведення наукових досліджень в напрямі забезпечення належного рівня якості облікової системи підприємства в контексті розвитку проблематики організації обліку. Обґрунтовано роль якості бухгалтерського обліку шляхом удосконалення якісного рівня системи організації обліку. Вдосконалено і обґрунтовано модель успіху якості комп'ютерної системи бухгалтерського обліку. Ідентифіковано дві основні причини необхідності забезпечення якості бухгалтерської інформаційної системи. Проведено аналіз наявних підходів до виділення критеріїв оцінки якості інформаційних систем обліку. Виділено два базових підходи до розуміння якості інформаційних систем обліку (структурний, процесний), які можуть бути використані для підвищення якісного рівня системи організації обліку на підприємстві. Обґрунтовано напрями забезпечення належного рівня якості бухгалтерських інформаційних систем у розрізі їх структурних елементів та в розрізі їх основних процесів.

Ключові слова: облік, якість, якісний підхід, якість у бухгалтерському обліку, якість облікової інформації, організація обліку.

В статті обоснована необхідність проведення наукових досліджень в напрямі забезпечення належного рівня якості облікової системи підприємства в контексті розвитку проблематики організації обліку. Обоснована роль якості бухгалтерського обліку шляхом удосконалення якісного рівня системи організації обліку. Вдосконалено і обґрунтовано модель успіху якості комп'ютерної системи бухгалтерського обліку. Ідентифіковано дві основні причини необхідності забезпечення якості бухгалтерської інформаційної системи. Проведено аналіз наявних підходів до виділення критеріїв оцінки якості інформаційних систем обліку. Виділено два базових підходи до розуміння якості інформаційних систем обліку (структурний, процесний), які можуть бути використані для підвищення якісного рівня системи організації обліку на підприємстві. Обґрунтовано напрями забезпечення належного рівня якості бухгалтерських інформаційних систем у розрізі їх структурних елементів та в розрізі їх основних процесів.

Ключевые слова: учет, качество, качественный подход, качество в бухгалтерском учете, качество учетной информации, организация учета.

Постановка проблеми. Одним із можливих напрямів забезпечення якості фінансової звітності є розвиток організації обліку на підприємстві на основі використання характеристик якісного підходу. Реалізація цього напрямку передбачає розгляд системи бухгалтерського обліку як об'єкта управління, функціонування якої має бути налагоджене таким чином, що сприятиме забезпеченню генерування якісної облікової інформації. Згідно з даним напрямом, основний акцент робиться на дослідження проблематики якості облікової системи, а не лише на якість її основного продукту – облікової інформації, внаслідок чого значно розширюється коло факторів, які підлягають вивченню.

Питання організації обліку розглядалися вченими у сфері бухгалтерського обліку з

моменту його виникнення (XV ст.), оскільки для досягнення поставлених керівництвом цілей необхідно було забезпечити ефективну взаємодію суб'єктів ведення обліку з користувачами облікової інформації, передусім із власниками. Значна увага питанню організації обліку також приділялася в моменти докорінної трансформації економічної системи держави, яка накладала значний відбиток на розвиток національної системи обліку, що спостерігалось як під час формування системи обліку в Радянському Союзі (перехід від ринкової економіки непу до планової економіки), так і під час формування системи обліку в незалежній Україні (перехід від планової економіки до ринкової). Водночас формування організації обліку як окремого напрямку наукових досліджень у вітчизняних

дослідників відбулося лише в середині ХХ ст., що було викликано розвитком великих підприємств у СРСР та застосуванням на них електронно-обчислювальних машин, які давали змогу значно полегшити процедурні аспекти здійснення обліку. Зокрема, з'явилася значна кількість наукових публікацій, присвячених науковому обґрунтуванню ефективності застосування автоматизованих систем обліку та економічного аналізу на підприємствах різних галузей, необхідності виділення автоматизованих робочих місць бухгалтерів та аналітиків, виділення окремих комп'ютеризованих підсистем обліку та економічного аналізу.

Порівняно з методологічними питаннями бухгалтерського обліку нині науковцями в дисертаційних та монографічних дослідженнях приділяється незначна увага концептуальним аспектам організації обліку. Здебільшого питання організації обліку вивчаються в контексті досліджень окремих об'єктів бухгалтерського обліку: витрат, фінансових результатів, основних засобів, нематеріальних активів, виробничих запасів тощо. Внаслідок цього особливої уваги потребує пошук можливих напрямів забезпечення належного рівня якості облікової системи підприємства в контексті розвитку проблематики організації обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням розроблення наукових засад організації обліку та формування шляхів її подальшого розвитку присвячено дослідження В.П. Завгороднього, С.В. Івахненкова, Л.М. Крамаровського, М.В. Кужельного, С.О. Левицької, В.Ф. Максимової, Л.С. Скакун, В.В. Сопко, В.М. Рожелюк, В.А. Шпака та ін.

Метою дослідження є ідентифікація та обґрунтування основних напрямів забезпечення належного рівня якості облікової системи підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Оскільки якісний підхід дає змогу встановити рівень придатності різних об'єктів дослідження облікової науки встановленим вимогам користувачів облікової інформації, його також використовують під час вивчення проблематики у сфері організації обліку. Водночас серед учених нині відсутній єдиний підхід, який дав би змогу однозначно встановити, що слід розуміти під поняттям «якісна організація обліку». Так, на думку В.М. Рожелюк, основою якісної організації бухгалтерського обліку є встановлення базових правил її формування. У цьому контексті слід акцентувати увагу на принципах як ключовому їх атрибуті [1, с. 113]. Таким чином, на думку автора, для підвищення якості організації обліку більшу увагу слід приділяти не її змістовним аспектам, а процедурним

аспектам її здійснення, зокрема системі принципів, які мають обов'язково враховуватися під час формування системи організації обліку на підприємстві.

Поряд із поняттям «якісна організація обліку» деякі вчені відзначають, що система організації обліку має бути впорядкованою (А.М. Кузьмінський, В.В. Сопко [2, с. 5], Ф.Ф. Бутинець та ін. [3, с. 40]), оптимальною (В.В. Сопко, В.П. Завгородній [4, с. 4]) або раціональною (Н.М. Бондаренко [5, с. 12], М.Ю. Карпушенко [6, с. 7] М.В. Кужельний, С.О. Левицька [7, с. 17]). Це є свідченням того, що значна кількість вітчизняних учених використовує також й інші підходи до оцінки ефективності побудови системи організації обліку на підприємстві. Однак ураховуючи відсутність розроблених методологічних засад у таких підходах порівняно з якісним підходом (ISO 9001, TQM та ін.), пріоритетним вважаємо необхідність застосування останнього.

Доцільність виділення окремих підходів до оцінки якості облікової інформації та оцінки якості всієї облікової системи підприємства у фаховій науковій літературі було вперше обґрунтовано проф. Л.М. Крамаровським та В.Ф. Максимовою, на думку яких якість бухгалтерського обліку подібно до дослідження якості виробництва повинна визначатися окремо, через виділення двох складників: 1) якості процесу ведення бухгалтерського обліку; 2) якості облікової інформації [8, с. 9]. І хоча процес ведення обліку автори не прирівнювали до процесу організації обліку, вони останній уважали одним із його основних показників. На думку авторів, щоб забезпечити регламентовану якість досліджуваного процесу, необхідно виконати низку передумов правильної та раціональної організації обліку об'єктів виробничо-господарської діяльності [8, с. 14]. Таким чином, забезпечення належної якості системи організації обліку забезпечує підвищення якості бухгалтерського обліку в цілому і фінансової звітності зокрема, що також підтверджують сучасні зарубіжні дослідники (В. Делон, Е. Маклін [9, с. 66], І.С. Сачер, А. Олуїч [10, с. 118], А. Сусанто [11, с. 3999]).

У зарубіжній фаховій літературі з інформаційних систем такий підхід називається «Модель успіху інформаційних систем В. Делона та Е. Макліна», яка в контексті системи бухгалтерського обліку може бути представлена так (рис. 1).

Вищенаведена модель (рис. 1) передбачає, що задоволення потреб користувачів обліку забезпечується лише за умови одночасного забезпечення належного рівня якості облікової інформаційної системи та якості обліко-

вої інформації. Якщо якість облікової системи стосується технічних аспектів її функціонування (точність та ефективність системи збору, обробки та передачі інформації), то якість облікової інформації стосується семантичних аспектів успіху, тобто змістовного наповнення облікової методології, у результаті застосування якої забезпечується формування облікової інформації. У результаті задоволення потреб користувачів за допомогою цієї моделі можна прослідкувати вплив на конкретних суб'єктів прийняття управлінських рішень (внутрішніх або зовнішніх), які можуть мінімізувати свої інформаційно-управлінські ризики, та на зміни стану та результатів господарської діяльності підприємства як внутрішнього користувача або зовнішніх користувачів, якими можуть прийматися рішення щодо розміщення капіталу шляхом інвестування або надання в позику.

Значна кількість учених, які вивчають проблематику комп'ютеризації облікових процедур на підприємстві за допомогою використання сучасних інформаційних систем і технологій, використовує якісний підхід для обґрунтування ефективності інструментів, що дають змогу організувати облікову систему підприємства. Вони зазначають про необхідність підвищення якісного рівня системи обліку, пропонуючи внести низку змін у наявні теоретичні та методичні засади бухгалтерського обліку. В основу своїх поглядів вони покладають припущення, що якість фінансової звітності як кінцевого обліково-інформаційного продукту напряму залежить від якості системи організації обліку. Зокрема, дану тезу підтверджує О.В. Дорохова, зазначаючи, що збільшення кількості та якості бухгалтерської та управлінської інформації, підвищення аналітичності обліку, можливості отримання інформації в різних розрізах можливо тільки за автоматизованої форми ведення обліку [12, с. 4]. Однак для одержання якісної облікової інформації в умовах інтеграції інформаційних підсистем недостатньо лише забезпечити комп'ютеризацію облікових процедур, а необхідно виконати цілу низку ініціатив із побу-

дови якісної системи організації обліку в умовах комп'ютеризації діяльності підприємства.

Комп'ютерні системи бухгалтерського обліку не з'являються на підприємстві самі по собі або в результаті придбання спеціалізованого програмного продукту. Вони впроваджуються в результаті вивчення особливостей господарської діяльності підприємства та на основі врахування його ресурсного забезпечення (фінансового, трудового, технічного, технологічного тощо) для створення нової інформаційної системи або вдосконалення наявної. Такі системи є сукупністю різних видів ресурсів (матеріальних, нематеріальних (програмних, організаційних, мережевих), людських), які використовуються для збору, класифікації і трансформації облікових даних в облікову інформацію, що підлягає збереженню, накопиченню та передачі заінтересованим групам внутрішніх і зовнішніх користувачів для прийняття різних видів рішень, координації діяльності та контролю, аналізу наявних проблем, візуалізації складних завдань та досягнення поставлених цілей.

В окремих випадках упроваджені на підприємствах комп'ютерні системи бухгалтерського обліку можуть не забезпечувати формування якісної облікової інформації, оскільки під час їх розроблення не були використані найбільш ефективні та перевірені часом методи, техніки та принципи створення інформаційних систем. Особливо яскраво подібна ситуація спостерігається на малих підприємствах, де порівняно з великими використовуються облікові дані, що не підлягають аудиту та можуть значно викривляти показники фінансової звітності, збільшуючи ризики прийняття неефективних управлінських рішень. Таким чином, якщо такі системи не забезпечують формування якісної інформації, то їх можна вважати безкорисними, оскільки вони не створюють передумови для підвищення ефективності управління, а є лише засобом уведення в оману її користувачів.

Необхідність забезпечення якості бухгалтерської інформаційної системи обґрунтовується двома основними причинами: забез-

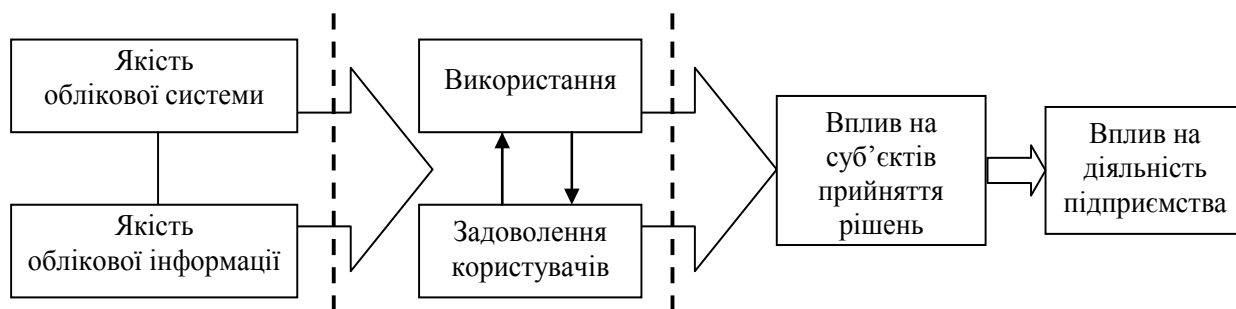


Рис. 1. Модель успіху якості комп'ютерної системи бухгалтерського обліку

печенням потреб менеджменту підприємства для здійснення управління ним; відображенням результатів діяльності підприємства для власників капіталу (інвесторів, позичальників). У контексті двох виділених причин авторами обґрунтовуються більш деталізовані причини, які розкривають окремі аспекти якості бухгалтерських інформаційних систем в окремих обставинах і для конкретних видів користувачів. Наприклад, на думку Дж. Маклеода та Дж. Шелла, якість бухгалтерської інформаційної системи слід розглядати як інструмент для досягнення оперативного контролю довгострокових стратегічних програм, що є одним із ресурсів підприємства, який використовуються керівниками для отримання стратегічних, тактичних і оперативних переваг [13, с. 29].

Якщо раніше, до наростання глобалізаційних процесів в економіці, під час розроблення бухгалтерських інформаційних систем основна увага спрямовувалася на реалізацію другої причини та передбачала необхідність формування фінансової звітності, то нині відбулася поступова переорієнтація в напрямі реалізації другої причини. У сучасному мінливому бізнес-середовищі задоволення внутрішніх потреб користувачів облікової інформації стає все більш важливим для забезпечення ефективного функціонування підприємства, що зумовлює необхідність інтеграції наявних інформаційних підсистем в єдину систему, що зменшуватиме випадки дублювання інформації та конфлікти між підсистемами під час формування управлінської звітності. Можливість розподіленої обробки даних, поширення Інтернет-технологій та наявність мережевого доступу до баз облікових даних сформували передумови для ефективного функціонування географічно віддалених підрозділів підприємства. За таких умов особливого значення набуває процес підготовки внутрішньої звітності щодо різних видів господарських операцій таких підрозділів, яка має формуватися в режимі реального часу та враховувати особливості потреб менеджменту, що виникають у процесі прийняття різних видів управлінських рішень (оперативних, тактичних, стратегічних). В умовах сьогодення одним із показників якості бухгалтерських інформаційних систем є максимальне зменшення відстані між часом обробки облікових даних та їх відображенням в системі управлінської звітності підприємства.

Нині існує значна кількість підходів, які виділяються вченими, стосовно розуміння сутності якості інформаційних систем обліку та її характеристик (вимірів, параметрів, індикаторів тощо). Залежно від обраного підходу може бути сформульовано власне трактування

поняття «якість бухгалтерської інформаційної системи». Так, Р.М. Стейр та Дж.В. Рейнолдс зазначають, що якість інформаційних систем може вимірюватися за допомогою таких показників, як гнучкість, ефективність, доступність та своєчасність [14, с. 57], а на думку К.С. Лаудона та Дж.П. Лаудон, вимірювання якості інформаційної системи може бути зроблено за обсягом, часом, вартістю, якістю та ризиком [15, с. 530–531]. Проф. К. Воронова виявила такі критерії якості в роботі бухгалтерії: 1) достовірність ведення реєстрів бухгалтерського обліку (правильність); 2) своєчасність формування податкової та управлінської звітності (швидкість); 3) повнота відомостей у бухгалтерської та податкової звітності (обсяг) [16]. І.С. Сачер, А. Олуїч основним критерієм якості бухгалтерської інформаційної системи визначають рівень її інтегрованості з іншими інформаційними підсистемами [10, с. 119], а Р.І. Мачуга – функціональні, технічні, комерційні та ергономічні критерії [17, с. 358]. Відповідно, вчені пропонують використовувати різні набори критеріїв для оцінки якості бухгалтерських інформаційних систем на підприємстві. На нашу думку, для створення дієвого інформаційного забезпечення організації облікової системи на підприємстві слід використовувати не безсистемний набір критеріїв, виділених за різними класифікаційними ознаками, а базові підходи до розуміння якості, які дають змогу об'єднати певний набір критеріїв у систему, які є взаємопов'язаними між собою та доповнюють один одного. Це обґрунтовується також тим, що якість бухгалтерської інформаційної системи слід розглядати як інтегрований показник, що складається із взаємопов'язаних між собою елементів, які гармонійно взаємодіють між собою, підвищуючи ефективність та результативність під час досягнення визначених цілей. Можна виділити два таких базових підходи – структурний та процесний, які можуть бути використані для підвищення якісного рівня системи організації обліку на підприємстві.

І. Структурний підхід до розуміння якості бухгалтерських інформаційних систем базується на їх трактуванні як сукупності різних видів ресурсів: людей, даних, інструктивної інформації, програмного забезпечення, технічних пристроїв, комунікаційних взаємодій та стандартизованих процедур. За умови забезпечення належного рівня якості кожного із виділених структурних елементів можна говорити про можливість забезпечення якісного функціонування всієї облікової системи. Напрями забезпечення належного рівня якості бухгалтерських інформаційних систем у розрізі їх структурних елементів наведено в табл. 1.

У контексті даного підходу (табл. 2) якість бухгалтерської інформаційної системи є інтегральним показником, що залежить від якості обробки вхідних даних, якості перетворення даних на облікову інформацію та якості формування вихідної облікової інформації у вигляді бухгалтерської звітності.

Висновки з проведеного дослідження. У сучасних умовах розвитку бухгалтерського обліку як практичної діяльності, що характеризується широким застосуванням інформаційно-комп'ютерних та мережевих технологій, виникла потреба в необхідності пошуку напрямів забезпечення належного рівня якості облікової системи підприємства. Оскільки серед учених

відсутня єдність в підходах стосовно того, на основі використання яких критеріїв слід оцінювати якість бухгалтерських інформаційних систем, було запропоновано використовувати комплексні підходи – структурний та процесний, які дають змогу об'єднати певний набір критеріїв у систему, що є взаємопов'язаними між собою та доповнюють один одного.

Згідно зі структурним підходом для забезпечення належного рівня якості облікової системи необхідно вдосконалювати процес функціонування її окремих деталізованих структурних елементів (суб'єкти ведення обліку; вхідні первинні документи; інструкції, рекомендації; бухгалтерські комп'ютерні програми; комп'ютерна

Таблиця 2

Напрями забезпечення належного рівня якості бухгалтерських інформаційних систем у розрізі їх основних процесів

Основні процеси бухгалтерських інформаційних систем	Деталізація процесів	Напрями забезпечення належного рівня якості
Обробка вхідних даних	Збір	Забезпечення суцільного і достовірного відображення господарської діяльності за допомогою первинних документів
	Первинне узагальнення	Групування і консолідація первинних документів у розрізі загальноприйнятих і законодавчо визначених класифікацій, використання електронних документів
Перетворення даних на інформацію	Класифікація	Розроблення робочого плану рахунків, що відповідає особливостям господарської діяльності підприємства та особливостям системи управління (необхідна кількість рівнів аналітичного обліку)
	Запис	Удосконалення процедури обробки і верифікації господарських операцій та здійснення бухгалтерських проведень в інформаційній системі за допомогою систем автоматичного контролю, фільтрації даних з інших підсистем, електронного підпису та використання клауд-комп'ютерних технологій
	Трансформація	Дотримання наявних правил ведення обліку та дотримання етичної поведінки під час реалізації професійних суджень у рамках облікової політики підприємства
Формування вихідної інформації	Збереження	Створення баз даних облікової інформації, що зберігаються на спеціалізованих серверах, із обов'язковим резервуванням архівних копій
	Узагальнення	Формування різних видів бухгалтерської звітності (управлінської, сегментної, фінансової, інтегрованої) в необхідних форматах з урахуванням зростаючих змістовних потреб користувачів (на необхідному рівні агрегації облікової інформації)
	Передача	Використання сучасних засобів оприлюднення бухгалтерської звітності (онлайн-звітність, розроблення спеціалізованих інформаційних ресурсів) для зовнішніх користувачів та можливість обмеженого інтранет-доступу в межах ERP-системи для внутрішніх користувачів

Дотримання виділених напрямів (табл. 1) сприятиме підвищенню загального рівня якості бухгалтерської інформаційної системи підприємства.

II. Процесний підхід передбачає розгляд бухгалтерської інформаційної системи в контексті таких трьох основних послідовних процесів, які здійснюються суб'єктами ведення обліку, як: обробка вхідних даних (збір, первинне узагальнення); перетворення даних на інформацію (класифікація, запис, трансформація); формування вихідної інформації (збереження, узагальнення, передача). Процес обробки вхідних даних передбачає контроль збору первинних даних та їх групування і консолідацію за допомогою первинних документів (разових, накопичувальних, зведених). Процес перетворення облікових даних на інформацію передбачає їх перевірку та методологічну обробку (оцінку, калькулювання, рахунки, подвійний запис, балансування). Процес формування вихідної інформації передбачає таку обробку інформації, її накопичення та розміщення в спеціалі-

зованих сховищах, яка дає змогу забезпечити генерування бухгалтерської звітності в даний момент часу та створює можливість для їх генерування в майбутньому за умов виникнення такої потреби.

У сукупності вищенаведені процеси становлять технологічний процес перетворення облікових даних на інформацію, що надається користувачам у вигляді показників бухгалтерської звітності в різній формі (паперовій, електронній, он-лайн тощо). Водночас основний акцент під час дослідження такого процесу має бути здійснений не лише на якість вхідних облікових даних, а на забезпечення якості вихідної облікової інформації. За умови забезпечення належного рівня якості кожного із виділених процесів можна говорити про можливість забезпечення якісного функціонування всієї облікової системи підприємства. Напрями забезпечення належного рівня якості бухгалтерських інформаційних систем у розрізі їх основних процесів наведено в табл. 2.

Таблиця 1

Напрями забезпечення належного рівня якості бухгалтерських інформаційних систем у розрізі їх структурних елементів

Структурні елементи бухгалтерських інформаційних систем	Деталізація структурних елементів	Напрями забезпечення належного рівня якості
Люди	Суб'єкти ведення обліку	Підвищення професійної кваліфікації та етичної поведінки, навчання користувачів інформаційних систем одночасної обробки даних, що надійшли з інших підсистем
Дані	Вхідні первинні документи	Забезпечення відповідності та адекватності даних з первинних документів господарської діяльності підприємства
Інструктивна інформація	Інструкції, рекомендації	Забезпечення відповідності інструктивної інформації специфічним особливостям господарської діяльності підприємства
Програмне забезпечення	Бухгалтерські комп'ютерні програми	Використання сучасного (морально не застарілого) ліцензійного, сертифікованого програмного забезпечення, яке може бути удосконалене у випадку зміни потреб користувачів
Технічні пристрої	Комп'ютерна техніка, засоби зв'язку, мережеві пристрої	Використання технічних пристроїв, що відповідають системним та ергономічним вимогам суб'єктів ведення обліку та володіють достатнім рівнем надійності
Комунікаційні взаємодії	Інтеграція із іншими інформаційними системами або підсистемами	Впровадження інтегрованих інформаційних систем ERP-класу, які забезпечують безперешкодний обмін інформацією між різними підсистемами (планування, контроль, економічний аналіз, фінанси тощо)
Стандартизовані процедури	Внутрішні стандарти ведення обліку	Забезпечення відповідності загальноприйнятим вимогам до внутрішньої стандартизації облікових процедур, розроблених провідними професійними організаціями (AICPA, ACCA, CIMA тощо)

техніка, засоби зв'язку, мережеві пристрої; інтеграція з іншими інформаційними системами або підсистемами; внутрішні стандарти ведення обліку). За процесним підходом для забезпечення належного рівня якості облікової системи необхідно вдосконалювати процес функціонування її окремих деталізованих процесів (збір; первинне узагальнення; класифікація; запис; трансформація; збереження; узагальнення; передача).

Перспективою подальших наукових досліджень є вдосконалення організації обліку шляхом застосування інструментів, використання яких сприятиме підвищенню якісного рівня облікової системи підприємства, зокрема «Теорії обмежень систем», «Концепції заощадливого обліку (lean accounting)», «Системи менеджменту якості».

Список використаних джерел:

1. Рожелюк В.М. Організація бухгалтерського обліку діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції : дис. ... д. е. н. : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / В.М. Рожелюк. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2015. – 554 с.
2. Кузьмінський А.М. Організація бухгалтерського обліку і аналізу господарської діяльності / А.М. Кузьмінський, В.В. Сопко. – К. : Вища школа, 1986. – 256 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку : [навчальний посібник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит»] / Ф.Ф. Бутинець [та ін.] ; 4-е вид., доп. і перероб. – Житомир : ЖІТІ, 2005. – 576 с.
4. Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : [підручник] / В.В. Сопко, В.П. Завгородній. – К. : КНЕУ, 2004. – 412 с.
5. Бондаренко Н.М. Теоретичні основи організації обліку на підприємстві / Н.М. Бондаренко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 4. – С. 10–14.
6. Карпушенко М.Ю. Організація обліку : [навч. посіб. (для студентів економічних спеціальностей, які навчаються за спеціальністю «Облік і аудит»)] / М.Ю. Карпушенко. – Х. : ХНАМГ, 2011. – 241 с.
7. Кужельний М.В. Організація обліку : [підручник] / М.В. Кужельний, С.О. Левицька. – К. : Центр учбової літератури, 2010 – 352 с.
8. Крамаровский Л.М. Оценка качества бухгалтерского учета на предприятиях / Л.М. Крамаровский, В.Ф. Максимова. – М. : Финансы и статистика, 1990. – 191 с.
9. DeLone W. Information Systems Success: The Quest for the Dependent Variable / W. DeLone, E. McLean // Information Systems Research. – 1992. – Vol. 3(1). – P. 60–95.
10. Sačer I.M. Information Technology and Accounting Information Systems' Quality in Croatian Middle and Large Companies / I.M. Sačer, A. Oluić / Journal of information and organizational sciences. – 2013. – Vol 37. – № 2. – P. 117–126.
11. Susanto A. What factors influence the quality of accounting information? / Azhar Susanto // IJABER. – 2015. – Vol. 13. – № 6. – P. 3995–4014.
12. Дорохова Е.В. Роль автоматизации системы учета в финансовом анализе / Е.В. Дорохова // Аудит и финансовый анализ. – 2007. – № 2. – С. 1–13.
13. Mcleod J. Management Information Systems / J. Mcleod, G.P. Schell. – Pearson Education, 2008. – 480 p.
14. Stair R.M. Principles of Information Systems. 9th Edition / R.M. Stair, G.W. Reynolds. – Boston-USA: Cengage Learning, 2010. – 652 p.
15. Laudon K.C. Management Information Systems: Managing the Digital Firm. 12th Edition / K.C. Laudon, J.P. Laudon. – Prentice Hall, 2012. – 557 p.
16. Воронова Е. Критерии качества в работе бухгалтерии / Е. Воронова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cfin.ru/management/iso9000/qm/acc.shtml>.
17. Мачуга Р. Визначення відносних показників якості інформаційних систем в обліку / Р. Мачуга // Наука молода. – 2011. – № 15–16. – С. 357–361.

Plakhtii T.F.

WAYS OF ENSURING A PROPER LEVEL OF ACCOUNTING SYSTEM QUALITY AT THE ENTERPRISE: ORGANIZATIONAL ASPECT

Since qualitative approach enables to determine the level of suitability of different research objects of accounting science to the established requirements of accounting information users, today it is also used when studying problem issues in the field of accounting organization.

The necessity of researches aimed at ensuring a proper level of the accounting system quality at the enterprise in the context of problem issues of accounting organization is substantiated. The role of improvement of accounting quality through the enhancement of the quality level of the accounting system organization is grounded.